

Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow

Zjednočenych narodow wot 10. 12. 1948

Preambla

Dokelž twori plipóznaće wšëm čłonom čłowjeskeje swójby plislušaceje dostojnosće a jich jenakich a njeparujomnych prawow zakład swobody, sprawnosće a měra w swěće,

dokelž stej njedopóznaće a znajechanje čłowječich prawow k aktam barbarstwa wjedłoj, kotrež su swědomje čłowjestwa hłuboko zranili, a dokelž je so wutworjenje swěta, w kotrymž spožči so čłowjekam, swobodnym wot stracha a nuzy, swoboda rěčenja a wěry, jako najwyše prócowanje čłowjestwa wozjewiło,

dokelž je bytostne, čłowječe prawa z knjejstwom prawa škitać, zo njeby so čłowjek k zběžkej plećiwo tyranstwu a potłóčowanju jako poslednjemu srědkej nuzował,

dokelž je bytostne, wuwice plećelskich počahow mjez narodami spěchować,

dokelž su ludy Zjednočenych narodow we wustawkach znova svoju wěru do zakładnych čłowječich prawow, do dostojnosće a hódnoty čłowjeskeje wosoby a do runoprawosće muža a žony wobkručili a wobzamknyli, socialny postup a lépsze žiwjenske poměry pli wjetšej swobodze spěchować,

dokelž su so sobustawske staty zawjazali, w zhromadnym džěle ze Zjednočenymi narodami powšitkowne respektowanie a zwoprawdźenje čłowječich prawow a zakładnych swobodow plesadzić,

dokelž je zhromadne měnjenje wo tutych prawach a swobodach plewšo wažne za poľne spjelnjenje tutoho zawjazka,

proklamuje Generalna zhromadžizna

tute Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow jako zhromadny ideal, kotryž ma so wot wšěch ludow a narodow docpěć, zo bychy kóždy jednotliwcy a wšě organy towaršnosće tute wozjewjenje stajnje w pomjatu měli a so prócowali, plez wučbu a kubłanje respektowanie tutych prawow a swobodow spěchować a plez postupowace naprawy w narodnym a mjezynarodnym wobłuku jich powšitkowne a faktiske plipóznaće a zwoprawdźenje pola wobydlerstwa kaž sobustawskich statow tak tež tych jich nadknjejstwu podstějacych teritorijow zaručeć.

Artikl 1

Wšitcy čłowjekoj su wot naroda swobodni a su jenacy po dostojnosći a prawach. Woni su z rozumom a swědomjom wobdarjeni a maja mjezsobu w duchu bratrowstwa wobchadžeć.

Artikl 2

Kóždy je woprawnjeny, w tutym wozjewjenju proklamowane prawa a swobody wužiwać, a to bjez kóždehožkuli rozeznawanja, kaž po rasy, barbje, splahu, rěči, religiji, politiskim abo druhim pleswědčenju, narodnym abo socialnym pochodze, po zamóženju, narodze abo druhim statusu .

Dale njesmědža so žane rozdžěle činić na zakładze politiskeje, prawniskeje abo mjezynarodneje pozicije kraja abo teritorija, kotremuž wosoba plisluša, njedźiwajo na to, hač je njewotwisny, hač pod rukowacelstwom steji, hač njewobsedzi swójske knježerstwo abo hač podleži někajkemu druhemu wobmjezowanju swojeje suwerenity.

Artikl 3

Kóždy ma prawo na žiwjenje, swobodu a wěstotu wosohy.

Artikl 4

Nichtó njesmě so w njewólnistwje abo robočanstwje dzeržeć; njewólnistwo a wikowanie z njewólnikami stej we wšěch swóich formach zakazanej.

Artikl 5

Nichtó njesmě so podćisnyć ćwělowanju abo surowemu, nječłowjeskemu abo ponižowacemu wobchadženju abo chłostanju.

Artikl 6

Kóždy ma prawo, wšudze jako prawakmany plipóznaty hyc.

Artikl 7

Wšitcy čłowjekoj su pľed zakonjom runi a maja b jez diskriminaeije prawo na jenaki škit plez zakon. Wšitey maja pawo na jenaki škit plećiwo kóždej diskriminaciji, kotraž by pľedležace wozjewjen je zraniła, a plećiwo pobudžen ju k tajkej diskriminaciji.

Artikl 8

Kóždy ma prawo na skutkownu juristisku pomoe pola plislušnych nutłkostatnych sudnistwow płęćiwo jednanjam, kotrež jeho jemu po wustawje abo po zakonju plistejace zakładne prawa ranja.

Artikl 9

Nichtó njesmě so swojowólnje zajeć w jatbje džržeć abo z kraja wupokazać.

Artikl 10

Kóždy ma w poľne; runoprawosći prawo na to, zo so wo jeho prawach a winowatosćach a wo kóždej płęćiwo njemu zapoloženj; chłostanskoprawnej skóřžbje płęz njewotwisne a njestranske sudnistwo sprawnje a zjawnje jedna.

Artikl 11

Kóždy chłostajomneho jednanja dla wobskorženy ma prawo na to, jako n jewinowaty plăćić, doľhož njeje jeho wina w zjawnyňl jednanju, w kotrymž je wšě za swoje zakitowanje trěbne garantije mět, wotpowědujo zakon jej dopokazana

Nichtó njesmě so dla jednanja abo zanjechnanja něčeho zasudzić, štož njebě w času, hdyž je so to stało, po nutłkokrajnym abo po mjezynarodnym prawje chłostajomne. Runje tak njesmě so žane čese chłostan je wuprajić hač te w času chłostajolnného jednanja plihrožene chłostanje.

Artikl 12

Nichtó njesmě swojowólnym zapłimnjenjam do swojeho priwatneno žiwjenja, swojeje swójby, swojeho bydlenja a swojeje korespondency abo njezakonskim škodam swojeje česće a swojeho mjena wustajeny być. Kóždy ma prawo na juristiski škit płęćiwo tajkim zapłimnjenjam a škodam.

Artikl 13

Kóždy ma prawo, so znutłka slata swobodnje pohibować a sej swoje bydlenje swobodnje wuzwolić.

Kóždy ma prawo, kóždy kra; inkluziwn je swój swójski kraj wopuścić a so do swojeho kraja wróćić.

Artikl 14

Kóždy ma prawo, w drunich krajach płed płescěhanjom azyl pytać a wužiwać.

Tute prawo njemóže so wužiwać w padže płescěhanja dla ryzy njepolitiskicn złóstnistwow abo jednanjow, kotrež ranja cile a zasady Zjednoćenycn narodow.

Artikl 15

Kóždy ma prawo na statnu plislušnosť.

Nikomu njesmě so jeho statna plislušnosť swojowólnje sćazać ani zaprajić prawo, swoju statnu plislušnosť změnić.

Artikl 16

Mužojo a žony w žeńtwykmanej starobje maja bjez wobmjezowanja na zakładže rasy, statne je plislušnosť abo religije prawo, do mandželstwa .stupić a swójbu založić.

Woni maja jenake prawa płh zmandželenju, w mandželstwje a płh rozwjazanju mandželstwa.

Zmandželenje smě so jenož w swobodnej a dospołnej płęzjednosći płichodneju mandželskeju stać.

Artikl 17

Kóždy ma prawo, sam abo zhromadnje z druhimi wobsydstwo měć.

Nichtó njesmě swojowólnje swoje wobsydstwo zhubić.

Artikl 18

Kóždy ma prawo na swobodu mysłow, swědomja a religije; tute prawo wopłija swobodu, swoju religiju a swój swětonahlad změnić, kaž tež swobodu, swoju religiju abo swój swětonahlad sam abo w znromadnosći z drunimi, zjawnje abo priwatnje płęz wučbu, praktikowanje, božu službu a wobkedžbowanjc nabožnych naložkow zwuraznić.

Artikl 19

Kóždy ma prawo na swobodu měnjenja a wuprajenje měnjenja tute prawo wopłija njehačenu swobodu měnjenja a swobodu, sej njedźiwajo na statne hranicy informacije a ideje ze srědkami kóždehožkuli razu wobstarać, přijimować a dale dawać.

Artikl 20

Kóždy ma prawo na swobodu zhromadźnja a zjednoćenja za měrliwe zaměry.

Nichtó n jesmě so nuzować, zjednoćenstwu přislušeć.

Artikl 21

Kóždy ma prawo, so při rjadowanju zjawnych naležnosćow swojeho kraja njeposrědnje abo přez swobodnje wolenych zastupjerjow wobdźelić.

Kóždy ma pod jenakimi wuměnjemi prawo na přistup k zjawnym zastojnstwam w swojim kraju.

Wola ludu tworí zakład za awtoritu zjawneje mocy; tuta wola dyrbi so zwuraznić přez so wospjetowace, woprawdźite, powšitkowne a rune wólby, kotrež wotměwaja so z tajnym wotedaćom hlasow abo po tomu runohódnym swobodnym wólbny modusu.

Artikl 22

Kóždy ma jako člon towaršnosće prawo na socialnu wěstotu a móže přez nutłkostatne naprawy a mjezynarodne zhromadne džěło wobkedźbujo organizaciju a pomocne srědky kóždeho stata wužiwać za swoju dostojnosć a swobodne wuwice swojeje wosobiny njeparujomne hospodarske, socialne a kulturne prawa

Artikl 23

Kóždy ma prawo na džěło, na swobodnu wólbpu powołanja, na přiměnjene a spokojace džělowe wuměnjena kaž tež na škit přeciwo hjezdźělnosći.

Wšitcy čłowjekojó maja bjcz kóždeje diskriminacije prawo na jenaku mzdu za jenake džěło.

Kóždy, kiž džěła, ma prawo na sprawne a přihódne zarunanje džěła, kotrež jemu a jeho swójbje čłowjeskej dostojnosći wotpowědowacu eksistencu zawěsća a kotrež ma so, jeli trjeba, z druhimi socialnymi škitnylni napravami dopjelnić.

Kóždy ma prawo, za škit svojich zajimow džělarnistwa załožiť a tajkim přistupić.

Artikl 24

Kóždy ma prawo na džělowe přestawki a swobodny čas inkluziwnje přiměnjene wobmjezowanie džěloweho časa kaž tež na prawidłowny plaćeny dowol.

Artikl 25

Kóždy ma prawo na za swoju strowotu a derjeměće a tu swojeje swójbje přiměnjeny žiwjenski standard, inkluziwnje dosahace zežiwjenje, drascenje, bydlenje, lěkarske zastaranje a trěbne socialne poslužby, kaž tež dale prawo na wěstotu w padže hjezdźělnosće, chorosće, inwalidity, zwudowjenja staroby abo druheje straty svojich zežiwjenskich srědkow přez njezawinowane wobstejnosće.

Maćerje a džěci maja prawo na wosebitu pomoc a podpěru. Wšěm džěcom, mandželskim a njemandželskim, přisteji jenaki socialny škit.

Artikl 26

Kóždy ma prawo na kublanje. Wučba dyrbi znajmjeńša w elementarnym abo zakładnym schodženku darmotna być. Elementarna wučba je obligatoriska. Fachowo- a powołanskošulska wučba dyrbi powšitkownje přistupna być, a wysokošulska wučba dyrbi wšěm wotpowědnje jich kmanosćam na jenake wašnje wotewrjena być.

Kublanje dyrbi na poľne rozwiće čłowjeskeje wosobiny a na syljenje respektowanja čłowječich prawow a zakładnych swobodow wusměnjene być. Wone dyrbi zrozumjenje, tolerancu a přecelstwo mjez wšěmi ludami a wšěmi rasowymi abo nabožnymi skupinami spěchowac a džělawasć Zjednočenychn narodow za zdźerženje měra podpěrować.

Starši maja přěnjorjadne prawo družinu kubljanja wuzwolić, kotrež ma so jich džěcom posrědkować.

Artikl 27

Kóždy ma prawo, so na kulturnym žiwjenju zhronladnosće swobodnje wobdźeleć, so nad wuměłstwami wjeselić a na wědomostnym postupje a jeho wudobyćacn džěl brać.

Kóždy ma prawo na škit duchownych a matericelnych zajimow, kotrež wurostuja za njeho jako tworiceľa z džělow wědomosće, literatury abo wuměłstwa.

Artikl 28

Kóždy ma prawo na socialny a mjezynarodny porjad, w kotrymž móža so w tutym wozjewjenju wuprajene prawa a swobody poľnje zwoprawdźić.

Artikl 29

Kóždy ma winowatosće napřećo tej zhromadnosći, w kotrejž je jeničce móžne swobodne a poľne wuwice jeno wosobiny.

Kóždy podleži pli wužiwanju swoich prawow a swobodow jenož tym wobmjezowanjam, kotrež zakon jeničce za tón zaměr pľedwidźi, pľipóznać a respektowanje prawow a swobodow druhich zawěsćić a sprawnym žadanjam moralki, zjawneho porjada a powšitkowneho derjeměća w demokratiskej towaršnosći wotpowědować.

Tute prawa a swobody njesmedza so w žanym padže w napřećiwku k cilam a zasadam Zjednoćenych narodow wužiwać.

Artikl 30

Ničo w tutym wozjewjenju njesmě so do toho směra wułożować, zo so za stat, za skupinu abo wosobu prawo stwori, tajke dźěło wukonjeć abo tajki skutk zwoprawdźić, kiž so na wotstronjenje w tutym wozjewjenju wuprajeny prawow a swobodow měritej.